2011E719

Candidate's Seat No :_________

M.A Sem-3 Examination
501
Sanskrit

Time : 2-30 Hours] **November-2024** **[Max. Marks : 70**

પ્રશ્ન ૧ – નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ગદ્યખંડોને સસંદર્ભ સમજાવો. (14 ગુણ)

१. हितवादस्तु मनसि तदीयया भाग्यसम्पदा स्वां शोचनीयतमां दशां तुलयन् खिन्नान्तरंग ऊर्ध्वं विलोक्य सनिःश्वसितं - विधे! कीदृशी सेयं तव वैषम्यप्रवणता? आप्रभातादादिनान्तं कृतमहापरिश्रमोऽपि सोऽहं परिवारपोषणमात्रपर्याप्तमपि धनं सम्पादयितुमक्षमः, यावदयं सिन्धुवादोऽक्लेशमेवमानन्दसम्पदोः परां काष्ठामारोपितः किन्नाम महासुकृतमनेन समनुष्ठितम्? दुर्भगेन मया वा किमपराद्धम्? इति नैराश्यनिर्गीर्णं उच्चैरघोषयत्।
सपदि च हर्यान्तरात् समुपेत्य भृत्य एकस्तमेवमब्रवीत् - 'भद्र! किमपि विवक्षुरस्मत्प्रभुरार्यः सिन्धुवादो भवन्तं द्रष्टुमिच्छति । अनुयाहि माम्' इति ।

२. आर्या! नन्वयं द्वीपः काष्ठप्रचुरः तत्तेभ्यः फलकानि सम्पाद्य क्वचित् गूढं निक्षिप्य तदुपयोगौपयिकमवसरं प्रतीक्षेमहि। मया ह्यस्य पुरुषादहतकस्य विनाशायैक उपायश्चिन्तितः। तस्मिन् किल साफल्यमुपगते सधैर्यमत्रैव कमपि पोतं सम्भाव्यगममनुपालयन्तः कालं क्षपयेम। अन्यथा तु फलकाश्रयेण समुद्रमाश्रयेम। अपायबहुलमपि फलकाश्रयेण सिन्धुतरणं नूनमेतन्नरपिशाचमुखकन्दराप्रवेशाच्छ्रेय इति ते तु एतमुपायमन्वमन्यन्त। अथ वयं बृहन्ति काष्ठफलकानि प्रत्येकं नरत्रयवहनपर्याप्तावकाशानि पर्यकल्पयाम।

३. अहं त्वेकेनाढ्येन वणिजा क्रीत्वा गृहं नीतो दत्तभोजनाच्छादनमात्रो वसन्नेकदा तेन पृष्टः – अपि कश्चिद् व्यवसायं वेत्सि? इति। वृत्या वणिजं दासव्यवसायिभिः सर्वस्वहरणपूर्वकं मां विक्रीतं श्रुत्वा स भूयोऽपृच्छत् कच्चिद्धनुर्वाणप्रयोगं शिक्षितवानसि? इति। बाल्ये कृतैतदभ्यासं मन्मुखाद्विदित्वा दत्तधनुर्बाण आत्मनः पृष्ठभागे हस्तिपृष्ठे मां समुपवेश्य कियद्दूरे स्थितं गहनमेकमनयत्। तत्र च मामवतार्योत्तुङ्गं वनस्पतिमेकं प्रदर्श्यावोचत् - 'आरोहैतं पादपम् । अत्र च स्थितोऽधः समापततो गजान् जहि। वनमिदं तैरभितो व्याप्तम्। समाघातेन पतितमात्रे गजे मामागत्य निवेदय' इति । अथ स किञ्चिदशनजातं मह्यं वित्तीर्य नगरमयासीत्। अहं निखिलां रात्रिं वृक्षारूढोऽतिष्ठम् ।

પ્રશ્ન – ૨ ગદ્યસાહિત્યનો પરિચય અને વિકાસક્રમ દર્શાવી સિન્ધુવાદવૃત્તનાં રચયિતાનો પરિચય આપો. (14 ગુણ)

અથવા

પ્રશ્ન – ૨ આધુનિક ગદ્યકૃતિ તરીકે સિન્ધુવાદવૃત્તનું સ્થાન અને વિશેષતા દર્શાવો .

પ્રશ્ન – ૩ સિન્ધુવાદવૃત્તનો મૂળ કથાસ્રોત જણાવી દ્વિતીય યાત્રાવૃત્તાંતનું કથાનક સાથે રસદર્શન કરાવો. (14 ગુણ)

અથવા

પ્રશ્ન – ૩ સિન્ધુવાદવૃત્તનો સંક્ષેપમાં કથાસાર લખી તેમાંથી પ્રાપ્ત થતો બોધ જણાવો.

પ્રશ્ન – ૪ કોઈ પણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો (14 ગુણ)

(૧) સિન્ધુવાદનું ચરિત્રચિત્રણ
(૨) સિન્ધુવાદવૃત્તની ભાષા અને શૈલી
(૩) ગ્રંથનું મંગલાચરણ અને સમાપન
(४) सरलसंस्कृतेन सिन्धुवादवृत्तस्य पंचमयात्रायाः वर्णनं लिखत ।

પ્રશ્ન – ૫ કોઈ પણ સાત પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો. (14 ગુણ)

(૧) હિતવાદ કોણ હતો અને કોના રાજ્યમાં રહેતો હતો ?
(૨) સમુદ્રીયાત્રા ન કરવાના સંકલ્પ પછી સિન્ધુવાદ ફરી શા માટે સમુદ્રી યાત્રા કરે છે ?
(૩) સિન્ધુવાદવૃત્તના રચયિતાનું નામ અને કૃતિઓ જણાવો ?

(P.T.O)

E 719-2

(૪) આર્ય સિન્ધુવાદ કયા નગરના રહેવાસી હતા અને આ કથાઓ કોને કહી સંભળાવે છે ?

(૫) કઈ સમુદ્રી યાત્રા વખતે સિન્ધુવાદના વિવાહ થાય છે અને ત્યાંની કઈ પરંપરાના લીધે તેમની જાન જોખમમાં મૂકાય છે ?

(૬) બીજી સમુદ્રીયાત્રા વખતે સિન્ધુવાદ વિશાલ પક્ષીના આતંકથી મુક્ત થઈ ફરી કોની વચ્ચે ફસાયા ?

(૭) પાંચમી સમુદ્રી યાત્રાના પ્રારંભે વિશાલ પક્ષીઓ કેવી રીતે વહાણને તોડી નાખે છે ?

(૮) સિન્ધુવાદ અને તેના સાથીઓ ત્રીજી સમુદ્રી યાત્રામાં કઈ ઘટનાથી દુ:ખી થઈને આત્મહત્યા કરવાનું વિચારે છે ?

(૯) સિન્ધુવાદના સમુદ્રની યાત્રા કરવાનો ઉદ્દેશ શું હતો ?

(૧૦) શબ્દોના સાચા અર્થો પ્રમાણે જોડકાં જોડો

૧. गवाक्षः	અ હાથી
૨. स्रोतस्विनी	બ બારી
૩. द्विपः	ક ગુફા
૪. कन्दरा	ડ નદી